

ABSZTRAKTOK

1956 és a szocializmus: válság és újragondolás konferencia, Eger

2016. szeptember 8–10.

Péteri György

Norwegian University of Science & Technology, Department of Historical Studies

gyorgy.peteri@ntnu.no

A reform-közgazdasági ‘paradigma’ eredete és perzisztenciája, 1953-1976

A közgazdasági kutatás politikatörténetét mutatnám be 1953–1976 között annak a kérdésnek a középpontba helyezésével, hogy miként magyarázható a reform-orientált közgazdasági gondolkodás és kutatás megjelenése nem sokkal 1953 után, valamint meglepően tartós sikere illetve fennmaradása 1956 majd 1968 után is.

Szabari Vera

Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Kar, Szociológia Intézet,

Elmélettörténet Tanszék

szabari@caesar.elte.hu

A hazai kritikai szociológia sajátos jellege. 1956 jelentősége és következményei a hazai szociológia működésében

1956 a magyar szociológia történetében megkerülhetetlen esemény. Az 1956-os forradalmat követően, az 1960-as évek elején a szocializmus „magyar modelljének” kiépítése a társadalom alrendszerének bizonyos mértékű önállósulását, a mindennapi élet depolitizálását, a társadalom fogyasztási, modernizálódási igényeinek kielégítését tűzte ki célul. A klasszikus kádárizmus évekeiben a sztálinista korszak diktatúráját egy kevésbé elnyomó és kevésbé ideologikus rendszer, javuló életviszonyok, fogyasztásorientált gazdaságpolitika és nemzetközi nyitás váltotta fel, mely változások fokozatosan növelték a társadalom biztonságérzetét és kompromisszumkészségét. E stabilizációs, a társadalmi kiegyezésre törekvő, saját legitimációs kényszerét felismerő politika, jelentős szerepet játszott abban, hogy a szociológia újra intézményesülhetett Magyarországon. Ugyanakkor az enyhülés időszakát is befolyásolta az 1950-es évek traumája, mely a szociológia kiépülésében szerepet vállalókra sok esetben eltérő tartalommal, de jelentős módon hatott. Előadásomban annak bemutatására teszek kísérletet, hogy az 1960-as években létrejött hazai szociológia, mely léténél fogva kritikaiként definiálta magát, mennyiben tekinthető kritikainak, hogyan viszonyul ez a nyugat-európai kritikai szociológiához és kritikai álláspontja ellenére mennyiben járult hozzá (akár a benne részt vevő akarata ellenére is) a szocialista rendszer legitimálásához.

Birkás Anna

Eötvös Loránd Tudományegyetem Atelier Európai Társadalomtudományi és Historiográfiai Tanszék

annabiri@yahoo.com

A magyarországi párttörténetírás 1956 táján és a kommunista párt válsága

A kommunista párt a pártállami rendszer a kezdeteitől egy újszerű történetírói műfaj, a párttörténetírás intézményesítésére törekedett, hogy a kommunista pártról, mint a szocialista rendszer épülésének legfontosabb komponenséről “objektív” ismeretek álljanak a rendelkezésére. A propaganda és a tudományos ismeretek sajátos egyvelege formálódott ezen a terepen és mutatja alakváltozásait. A párt történetéhez hozzárendelt tudományos vízió a Szovjet Kommunista Párt 20. kongresszusával újszerűen került előtérbe Magyarországon is, élesztette fel az objektivitás igényét és az illetékes történetírók ábrándjait, hogy a valódi

ABSZTRAKTOK

1956 és a szocializmus: válság és újragondolás konferencia, Eger

2016. szeptember 8–10.

tudománnyá válás során az általuk ellátott politikai funkciók hatóköre tágítható. A párttörténetírás dilemmái jellemzően azt a bonyolult és a rendszer velejéig ható problémát körvonalazták, hogy mit jelent a pártnak/a pártvezetésnek önmaga számára tudományos megállapításokat tenni a pártról.

Az MSZMP KB Párttörténeti Intézet kollektívája számára az 1956-os események tették igazán időszzerűvé, hogy sokoldalú hivatásként domborítsák ki a párt szolgálatában végzett tevékenységüket. Előadásom – a levéltári anyagok alapján ismerhető – 1958-ra időzített ellenforradalmi-dokumentumkötet esetére fókuszál, mely a párt újrakonstruálását nem egyszerűen operatív, de hangsúlyosan diszkurzív folyamatnak mutatja. Ez a pártvezetés legitimációs stratégiájáról szól, melynek egy párttörténeti narratívával kellett magyaráznia az MSZMP arculatát.

Kérdésként merül fel ugyanakkor, hogy az 1956 körüli akut krízishelyzetben mi az, amit a párttörténetírás a maga kontinuos dilemmáival a tudománnyá válásról érzékeltetni képes a párt helyzetéből és egy hosszú távra berendezkedő politikai szisztéma geneziséről. 1958 magasságában az ellenforradalom-narratíva kizárólagos térhódításakor a pártnak eme belső intézménye számára olyan elbizonytalanító feladattá vált a párttal történetek elbeszélése, hogy dokumentumokkal kísérelték meg az események autentikus percepciójával való konfrontáció színre vitelét. A párttörténetírás politikai funkcióit tekintve tehát akár az is felvethető, hogy milyen potenciál lehetett a Magyarországon ekkor még mindig fiatal tudományos műfajban az 1956 mint ellenforradalom paradigma differenciálására?

Bárány Balázs

Eszterházy Károly Egyetem Történelemtudományi Doktori Iskola

huntantris@gmail.com

„Mit neveztek ők forradalomnak?” Marosán György beszédei 1956-ban

Marosán György egyike az 1956-os forradalom legkorábbi ellenfeleinek. Már október 23-án követelte a tüntetések betiltását és a fegyveres beavatkozást. Nem lehetett tehát véletlen az, hogy a megtorlások időszakában az ő hírhedt mondatát szokás idézni: „Mától kezdve lövünk!” A Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány legaktívabb szónokaként igyekezett az úgynevezett „ellenforradalmi lázadás” résztvevőivel szemben nem csupán fizikai, hanem ideológiai síkon is igyekezett hadat viselni: november 8-án, 10-én és december 9-én elmondott beszédeivel megpróbálta diszkreditálni a forradalmat és annak résztvevőit.

Írásainak gyűjteményében, valamint terjedelmes önéletrajzi sorozatának negyedik kötetében ezek a beszédek ránk hagyományozódtak, így tanulmányozásuk a forradalom 60. évfordulóján különösen aktuális lehet. A vizsgálat először filológiai szinten mozog: milyen érvekkel, retorikai eszközökkel dolgozik Marosán? Ki volt a közönség, akihez e beszédeket intézte? Mennyire voltak ezek a beszédek összhangban az MSZMP által kibocsátott hivatalos közleményekkel? A vizsgálat második szintje a kortárs emlékezetet érinti: hogyan értékelték a kortársak (szemtanúk, sajtó stb.) Marosán tevékenységét? Miben különböznek ezek az észrevételek az általa leírtaktól? Végül a harmadik szint a történetírás szintje, melyben azt vizsgálom, hogy Marosán (elsősorban retorikai) tevékenysége hogyan jelenik meg a historiográfiában.